

MILJÖGIFTER

Ämnen som skadar livet

Contains modified Copernicus Sentinel
data (2021), processed by ESA
CC BY-SA 3.0 IGO

Höga halter organiska
miljögifter och metaller.

Ett mycket
förorenat hav

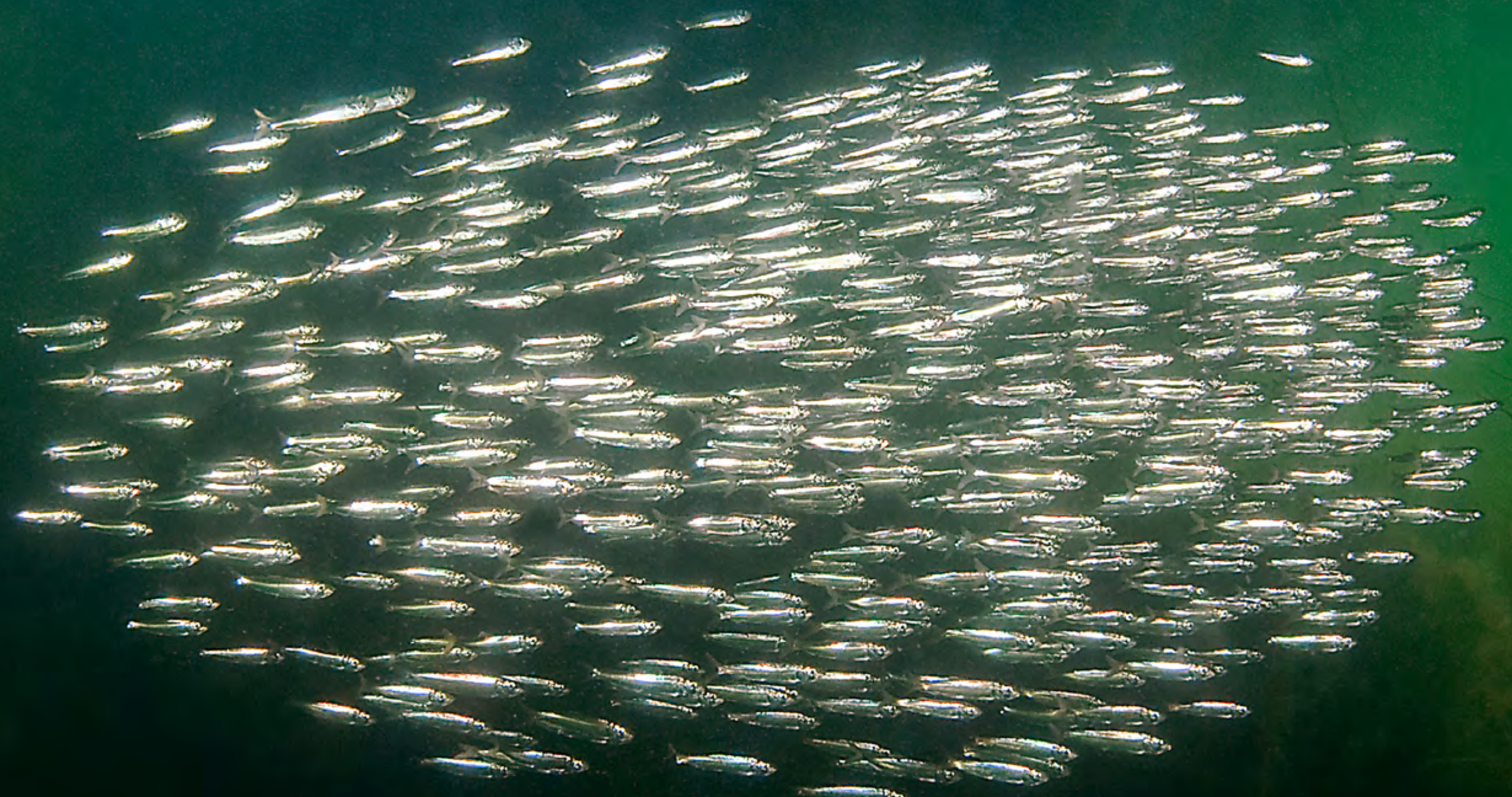

Foto sällstim: Tobias Dahlin

Gamla, nya och okända gifter

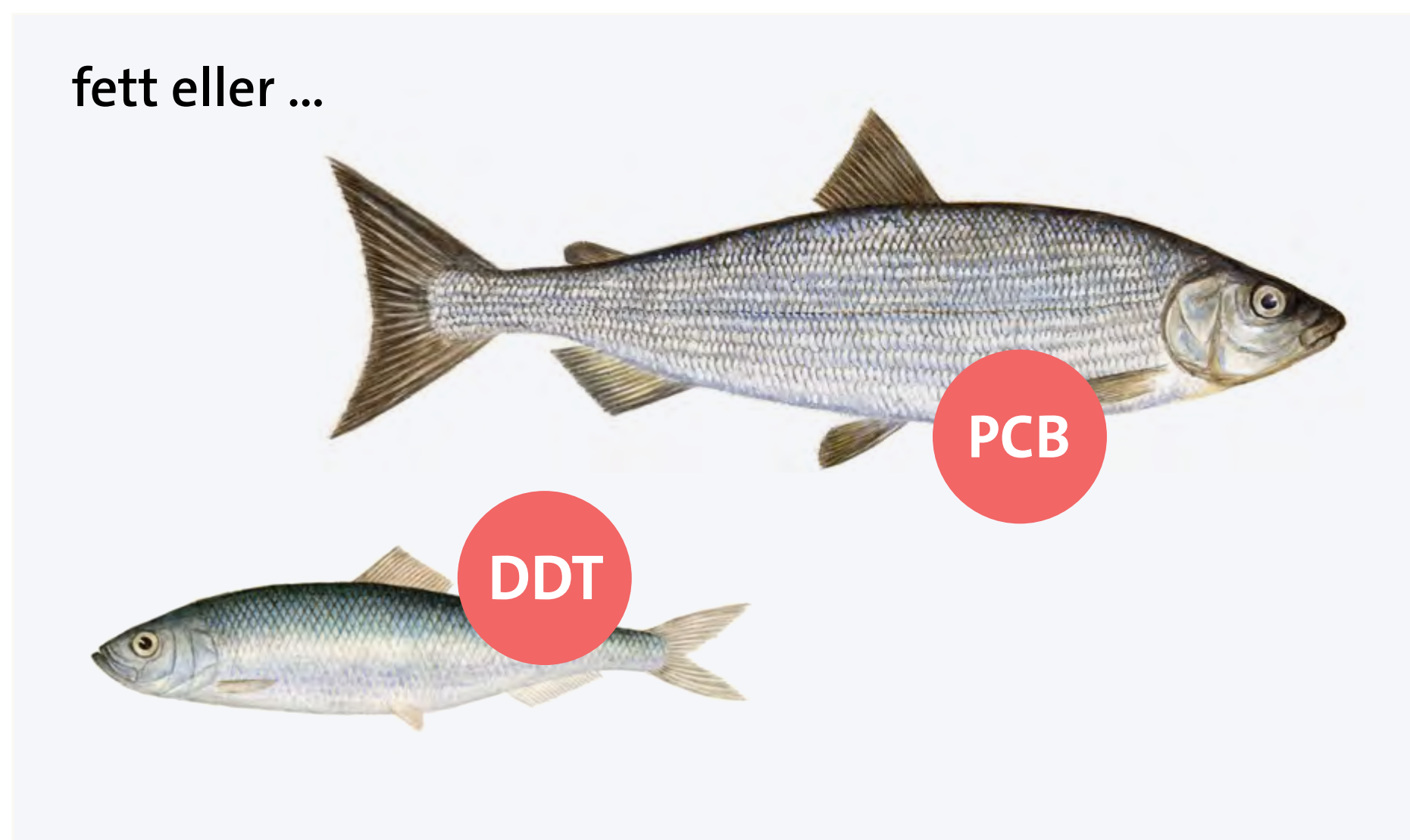

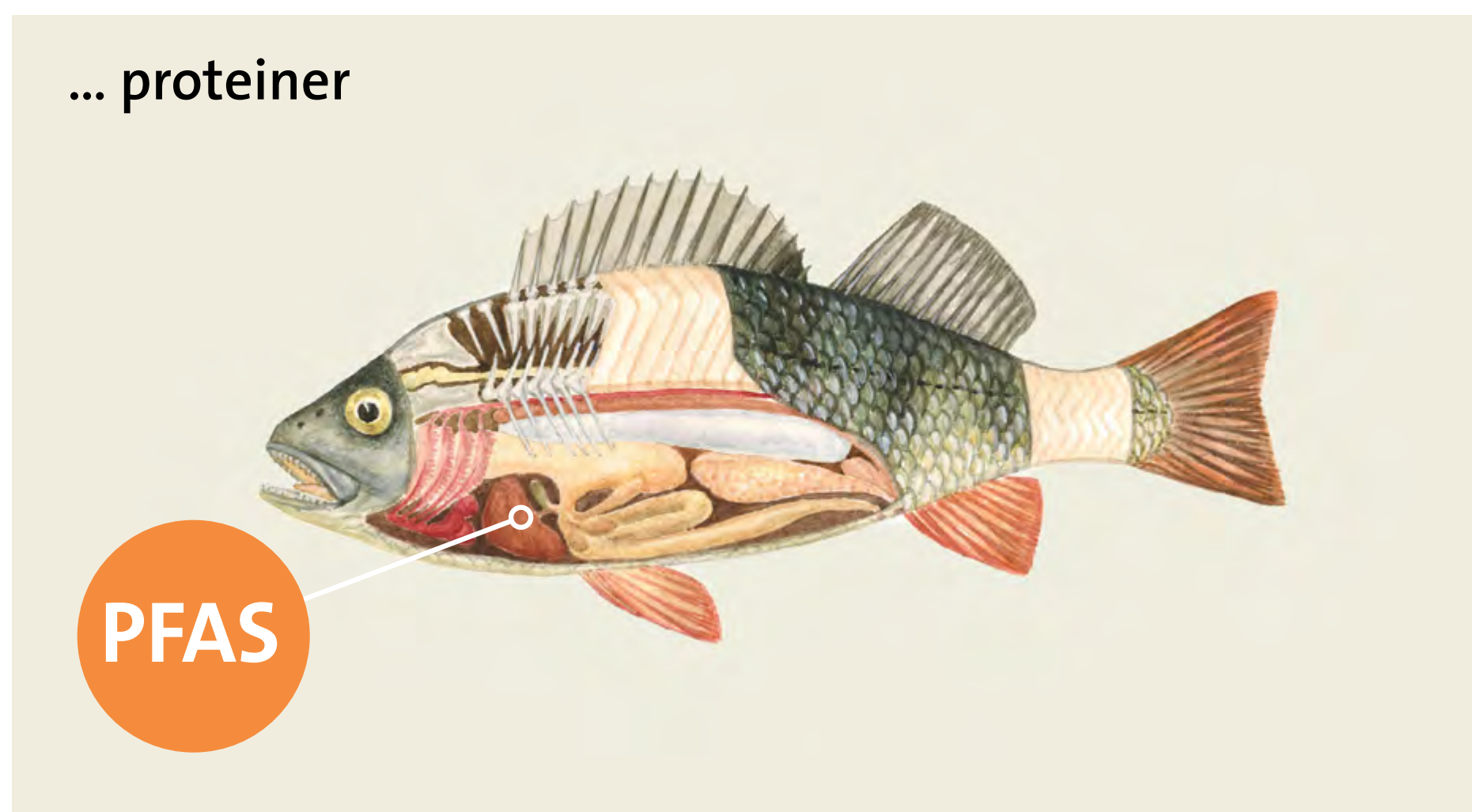
”Cocktaileffekt”
när många olika
ämnen släpps ut
i miljön

Binder till ...

fett eller ...

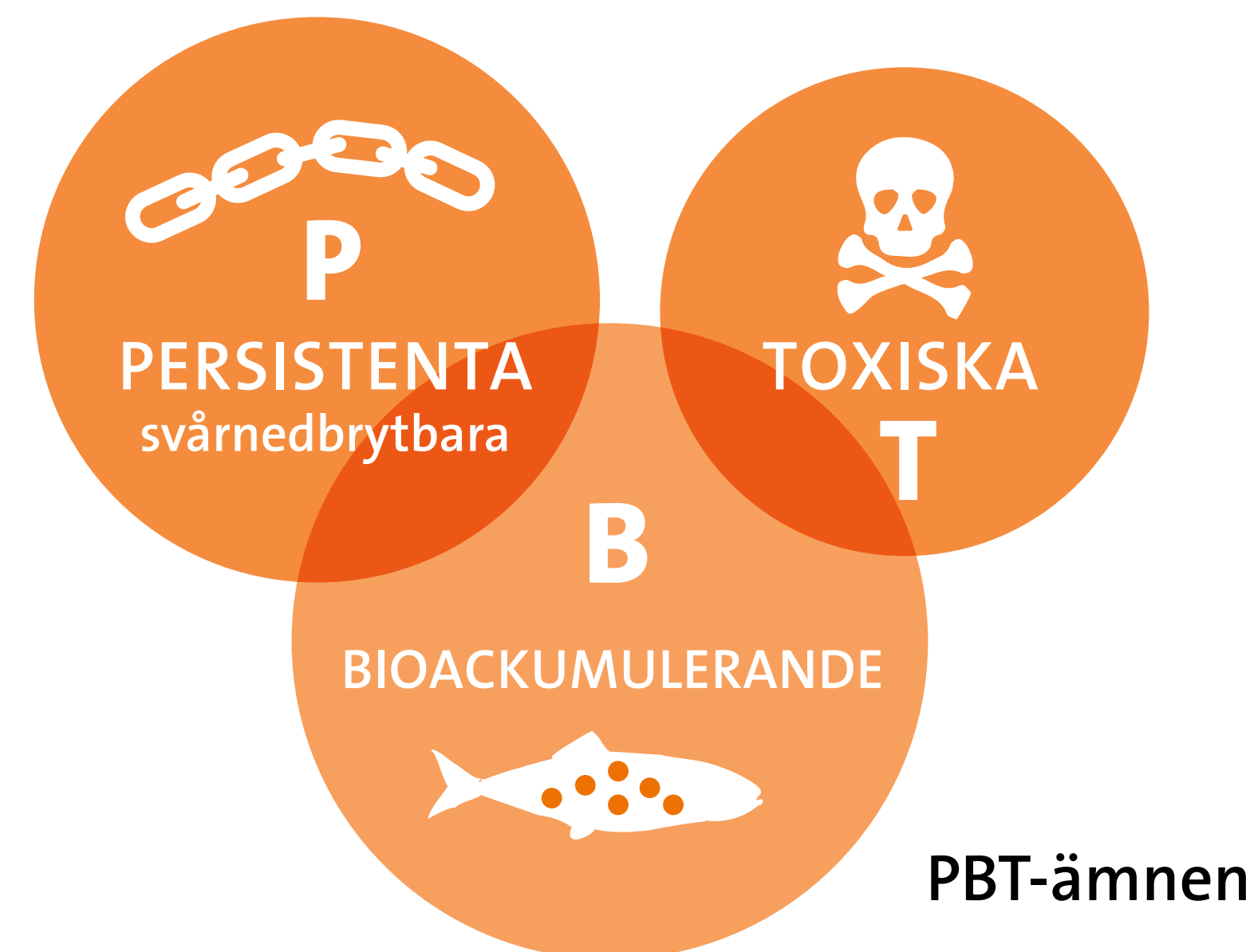

... proteiner

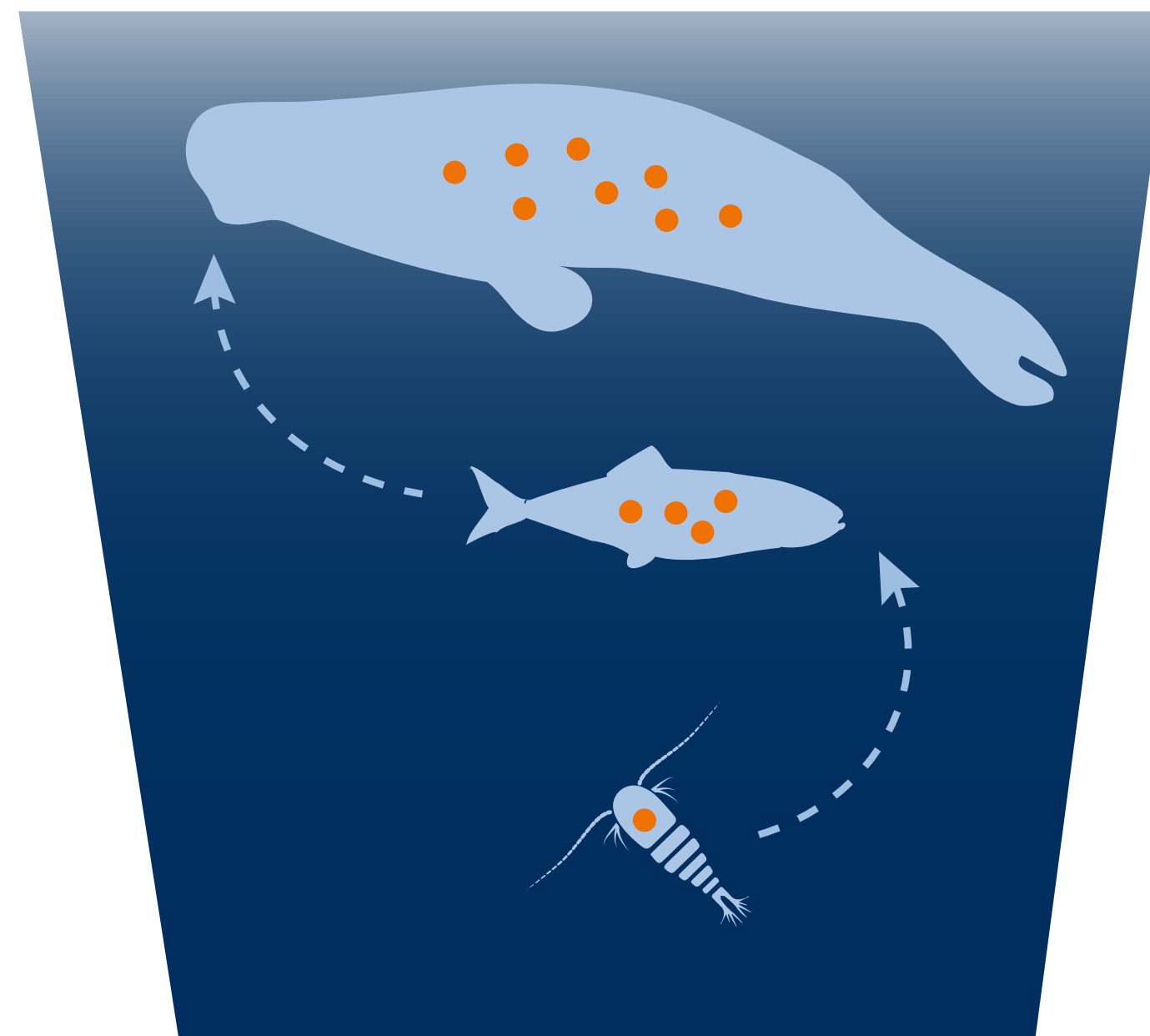
Miljögifter

– ämnen som kan skada växter och djur

Bioackumulering

Biomagnifikation

Ansamlas
i levande
organismer

Varifrån kommer alla ämnen?

FOTO Industri pappermassa: iStock.com/Gerhard Pettersson / Trafik: Nils Ryrholm / Bekämpningsmedel: Bengt Ekberg / Fartyg: Kustbevakningen
Övriga: iStock.com/Martin Wahlborg, ae-photos, zeljkosantrac, Lazy_Bear, LightFieldStudios, Wirestock, artisteer, underworld111

Hur når miljögifterna havet?

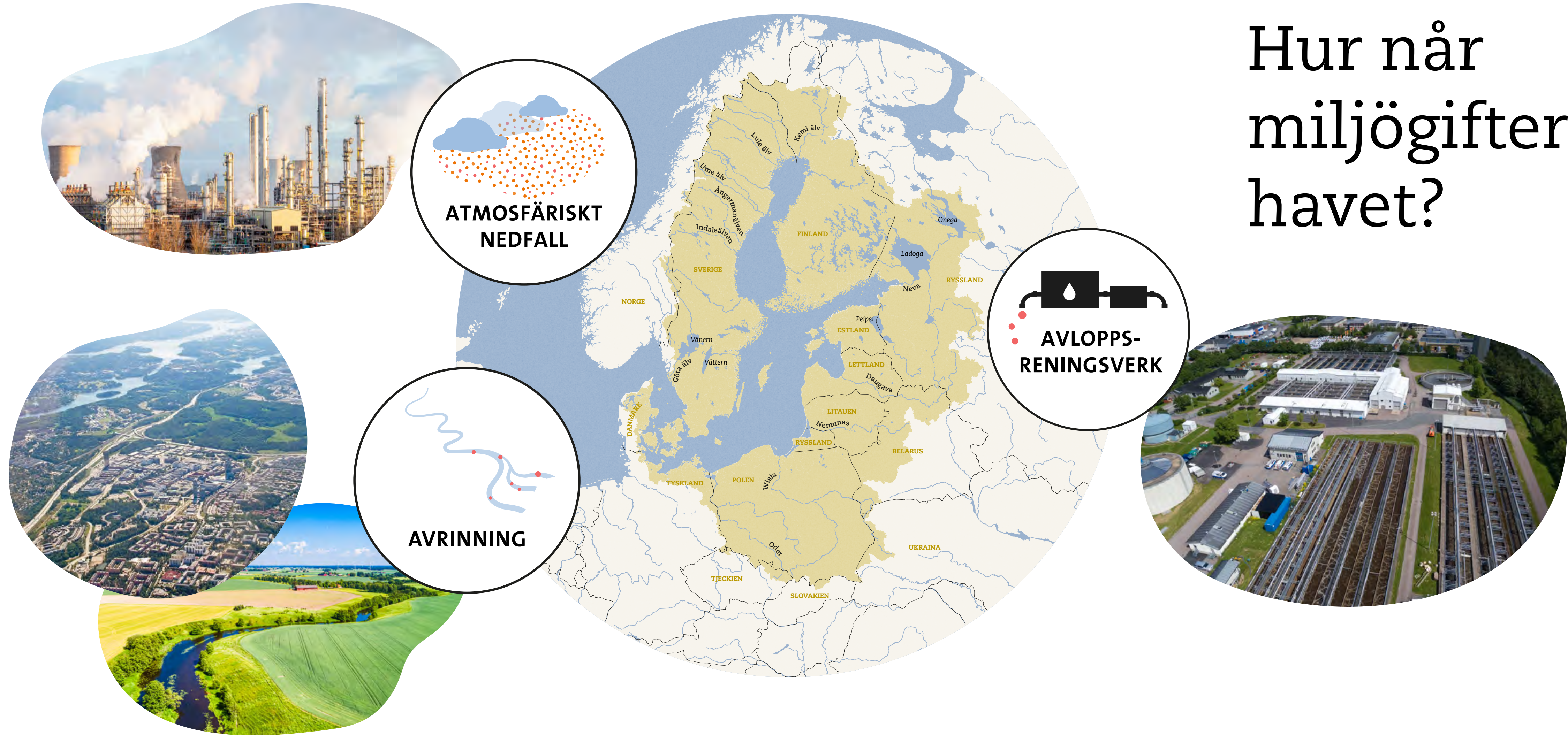

Foto: André Maslennikov

Längs Östersjökusten finns flera tunga industrier.

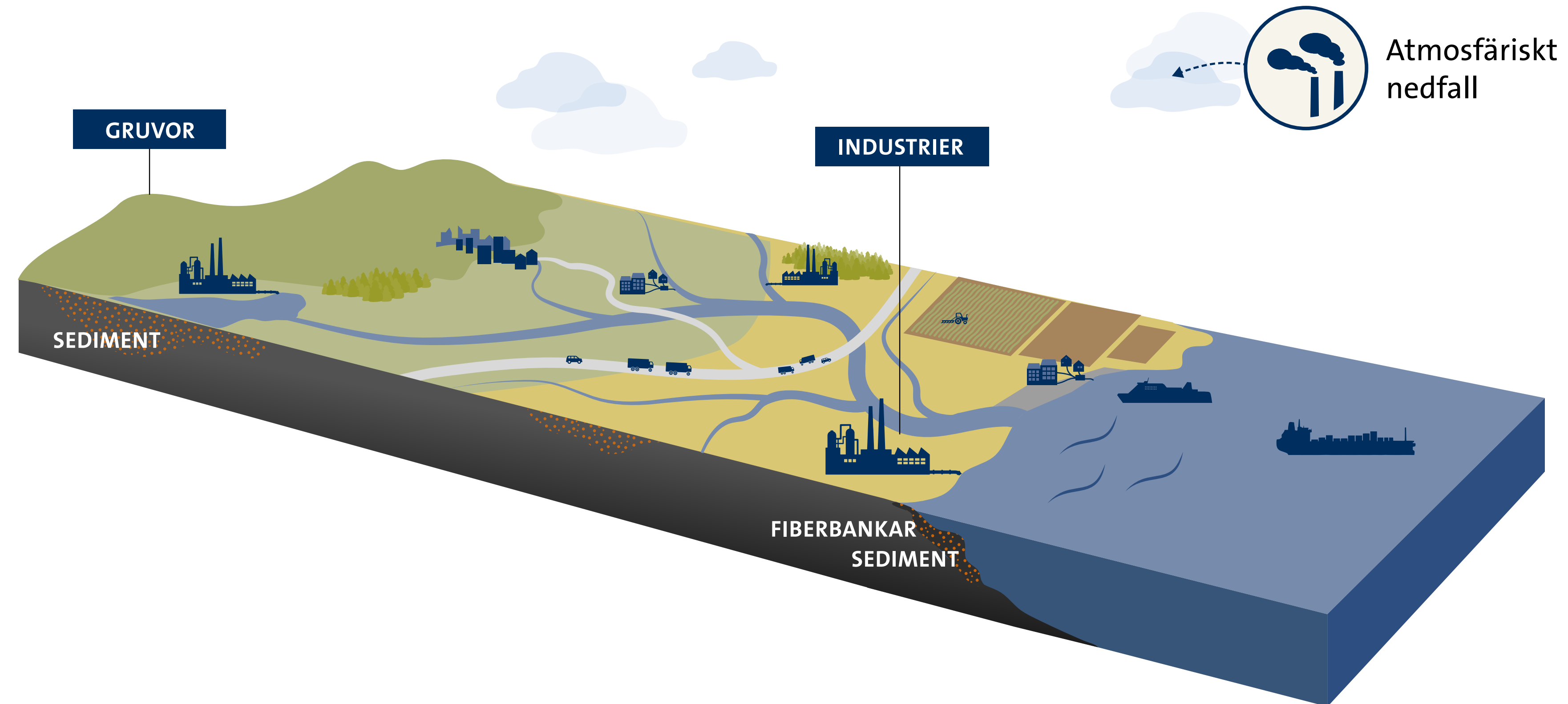
iStock.com/Gerhard Pettersson

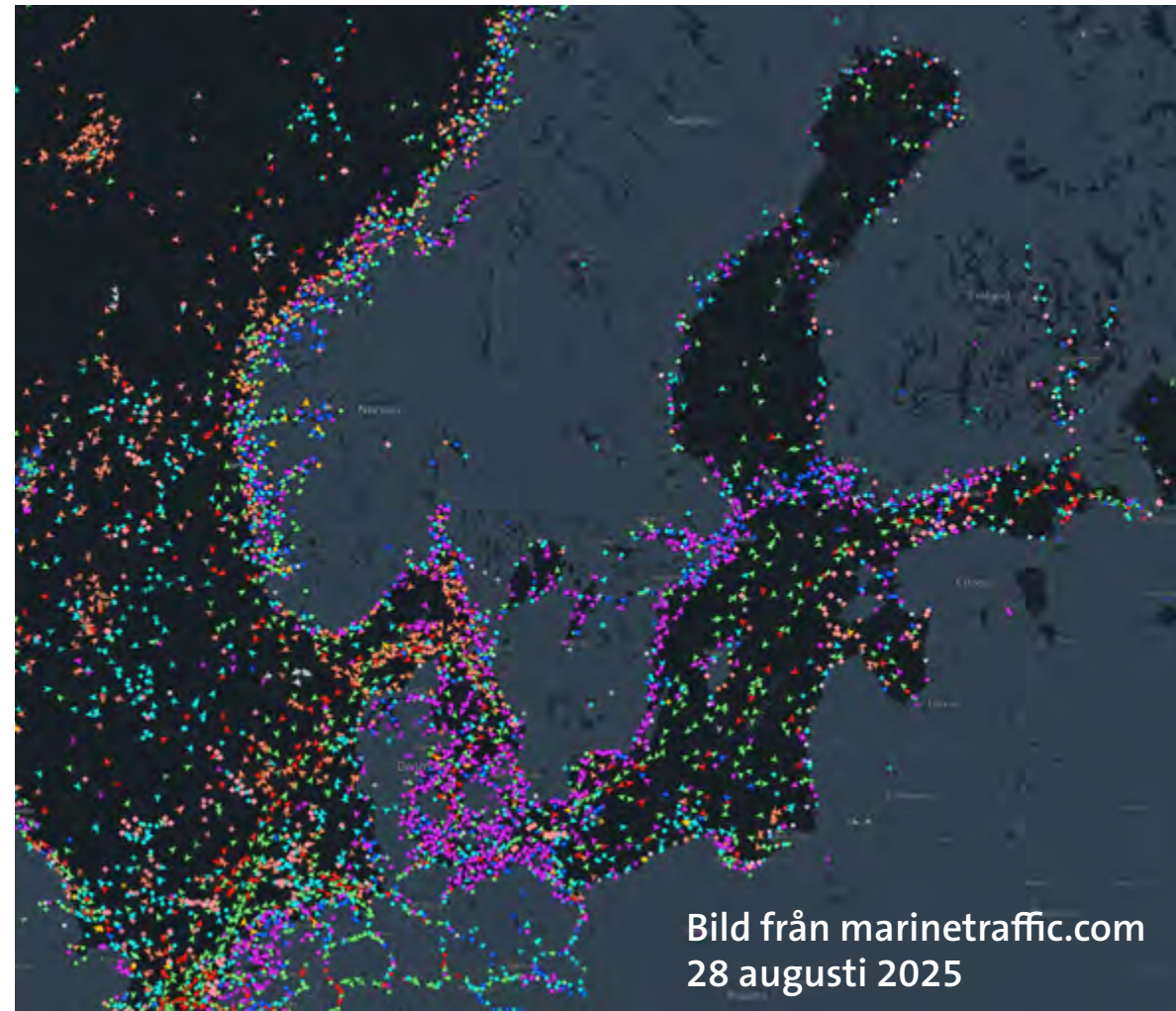

Rönnskärverket - DigitaltMuseum/ämnäsmuseet

Industriella processer förr och nu

istock.com/josefkubec

Trafik på land och till havs

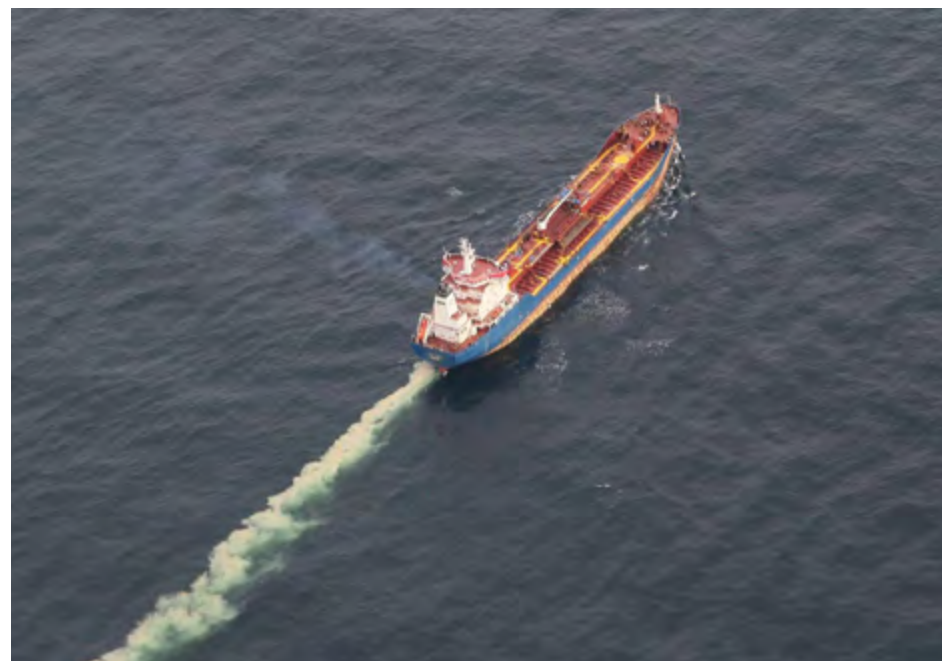
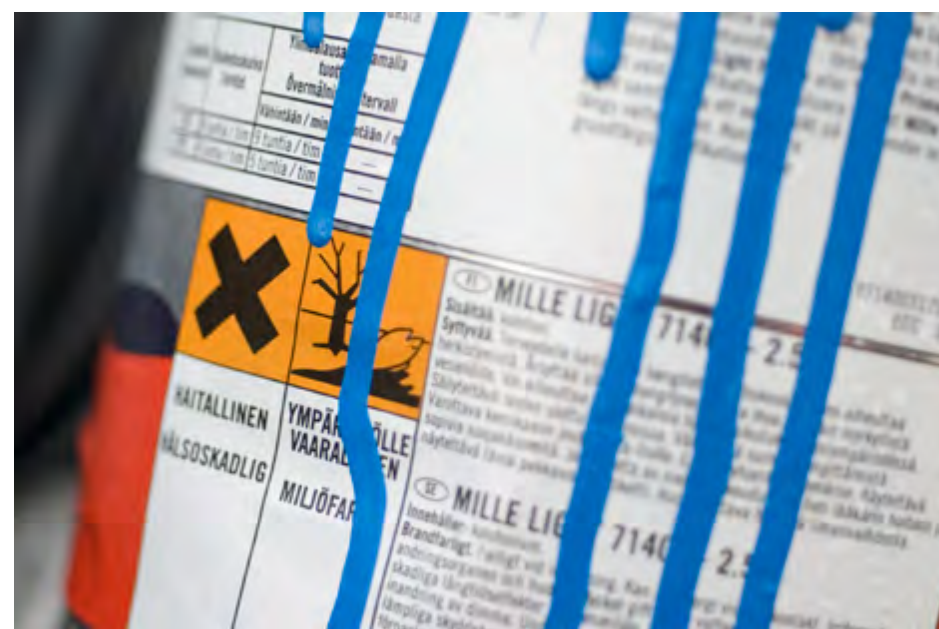
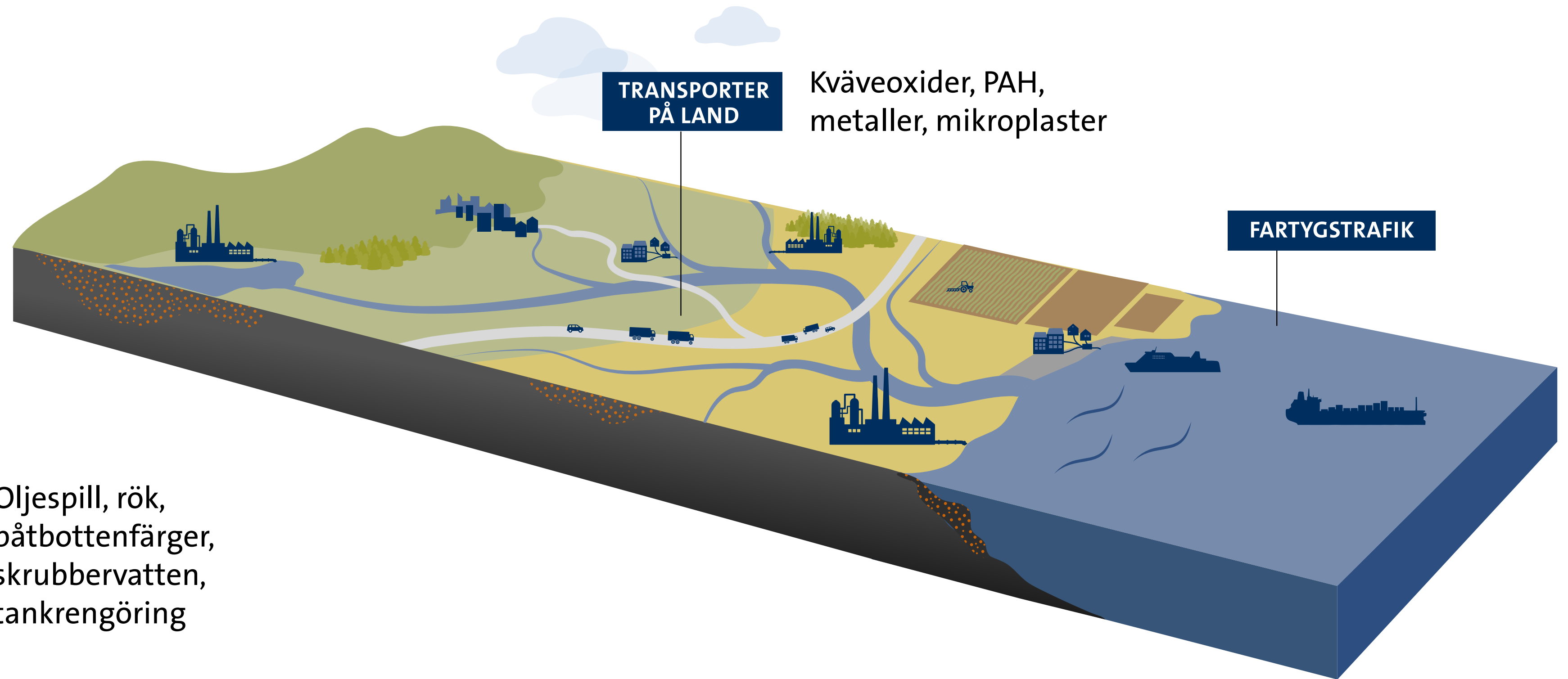

Foto: Kustbevakningen

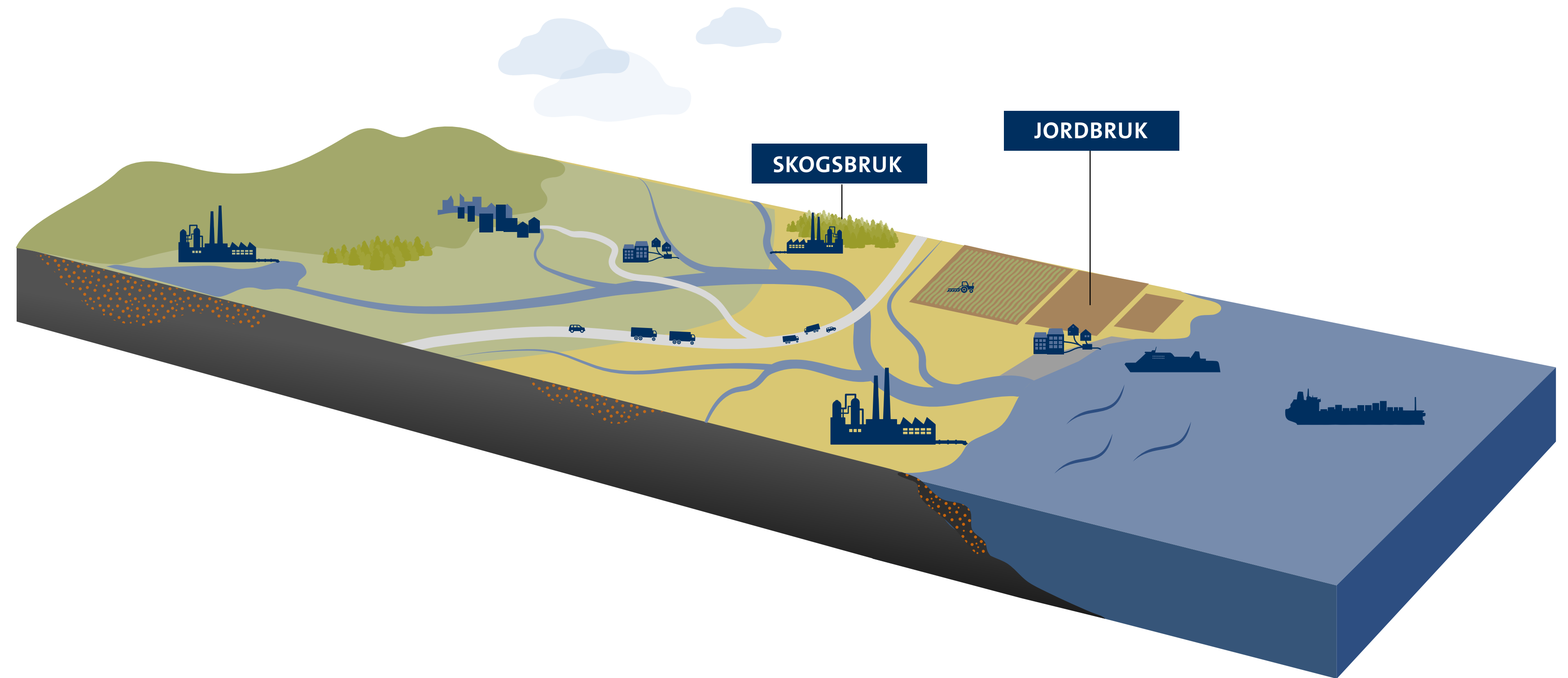

Oljespill, rök, båtbottnfärger, skrubbevatten, tankrengöring

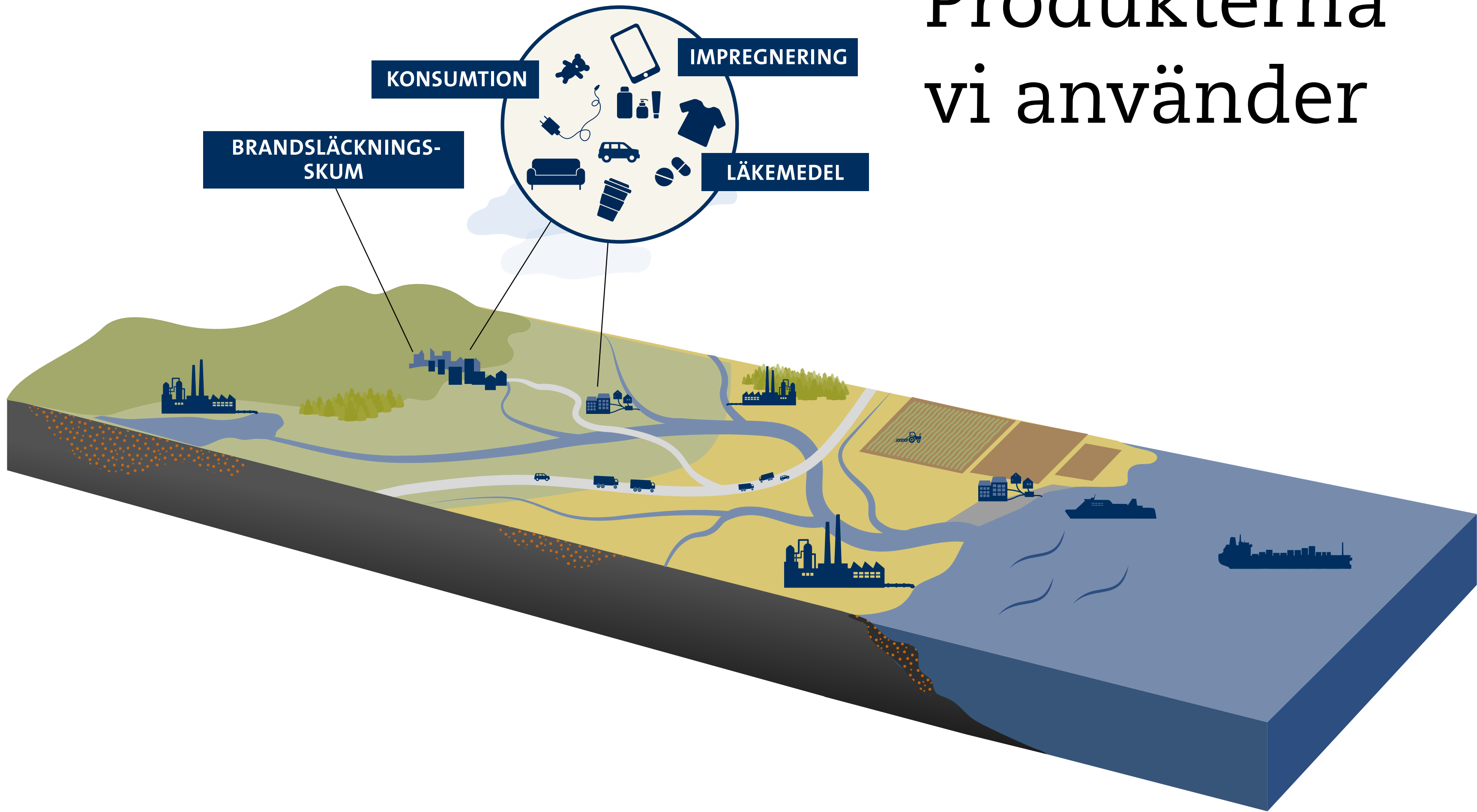

VARIFRÅN KOMMER ALLA ÄMNEN? ● ● ● ● ● ● ●

Bekämpningsmedel från jord- och skogsbruk

Produkterna vi använder

Påverkan på
ORGANISMER

- Fotosyntes
- Immunförsvar
- Skador på organ
- Fortplantning
- Nervsystem

Påverkan på
EKOSYSTEM

- Centrala ekologiska processer som primärproduktion
- Rubbningar av näringsväven

- Långsiktiga, kroniska skador
- Tidiga utvecklingsstadier mest känsliga

Miljögifter skadar livet i havet

Människa

Lägre födelsevikt
Lägre intelligens
Hyperaktivitet och sämre
kognitiv utveckling

Cancer
Hjärnskador
Njurskador
Leverskador
Lungskador
Benskörhet
Skador på nervsystemet
Ökad risk för hjärt- och
kärlsjukdomar
Sämre immunförsvar
Hormonrubbningar
Missfall
Akut: kräkningar och diarréer

DÄGGDJUR

Njurskador
Leverskador
Sämre immunförsvar
Skador på nervsystemet
Får svårare att fortplanta sig

Gråsäl: missbildningar
på livmodern ger
sterilitet

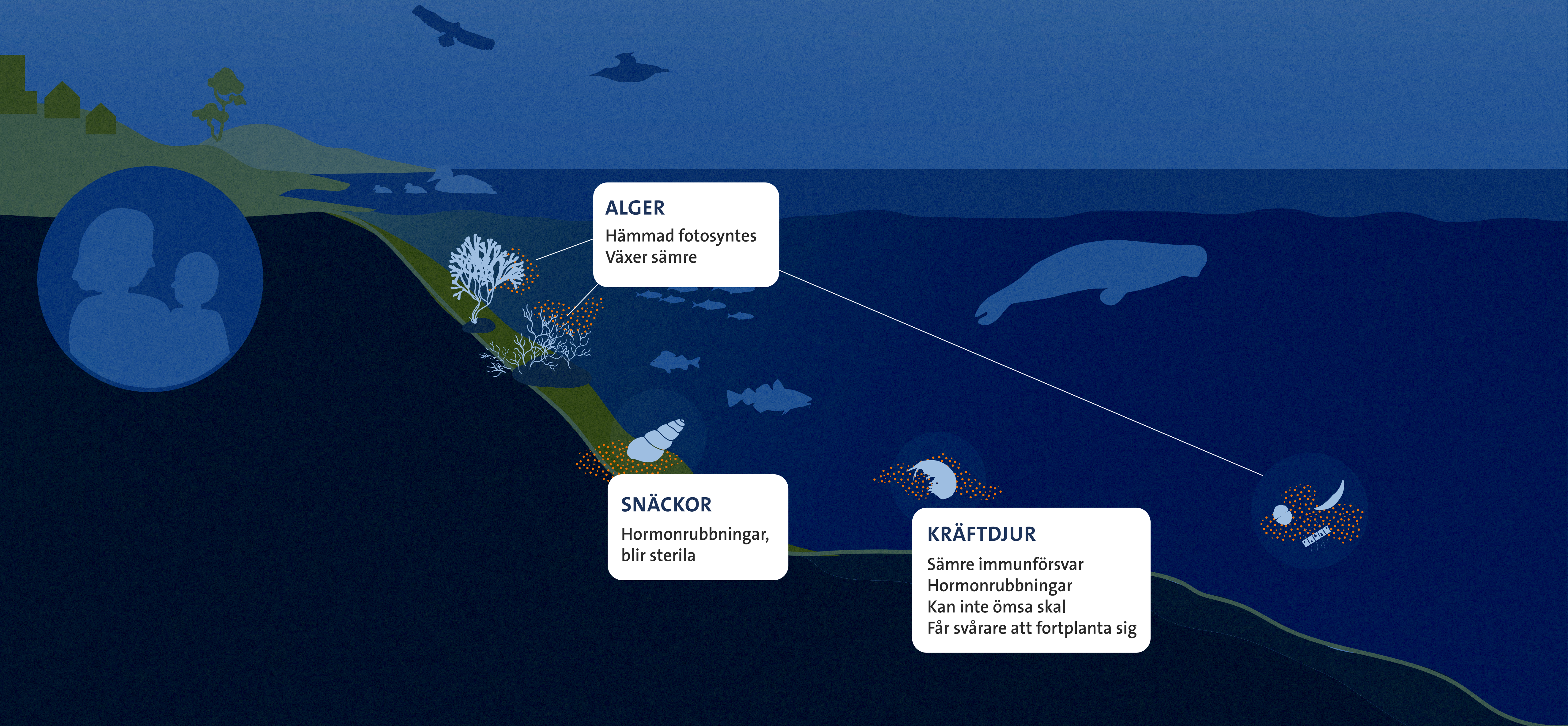

Missbildningar
på embryon

FISKAR

Hormonrubbningar
Sämre tillväxt
Nervskador
Får svårare att fortplanta sig
Akut död
Gälskador
Beteenderubbningar
Leverskador
Tumörer
Sämre immunförsvar
Yngelskador
Skador på sidolinjesystemet och luktsinnet

ALGER

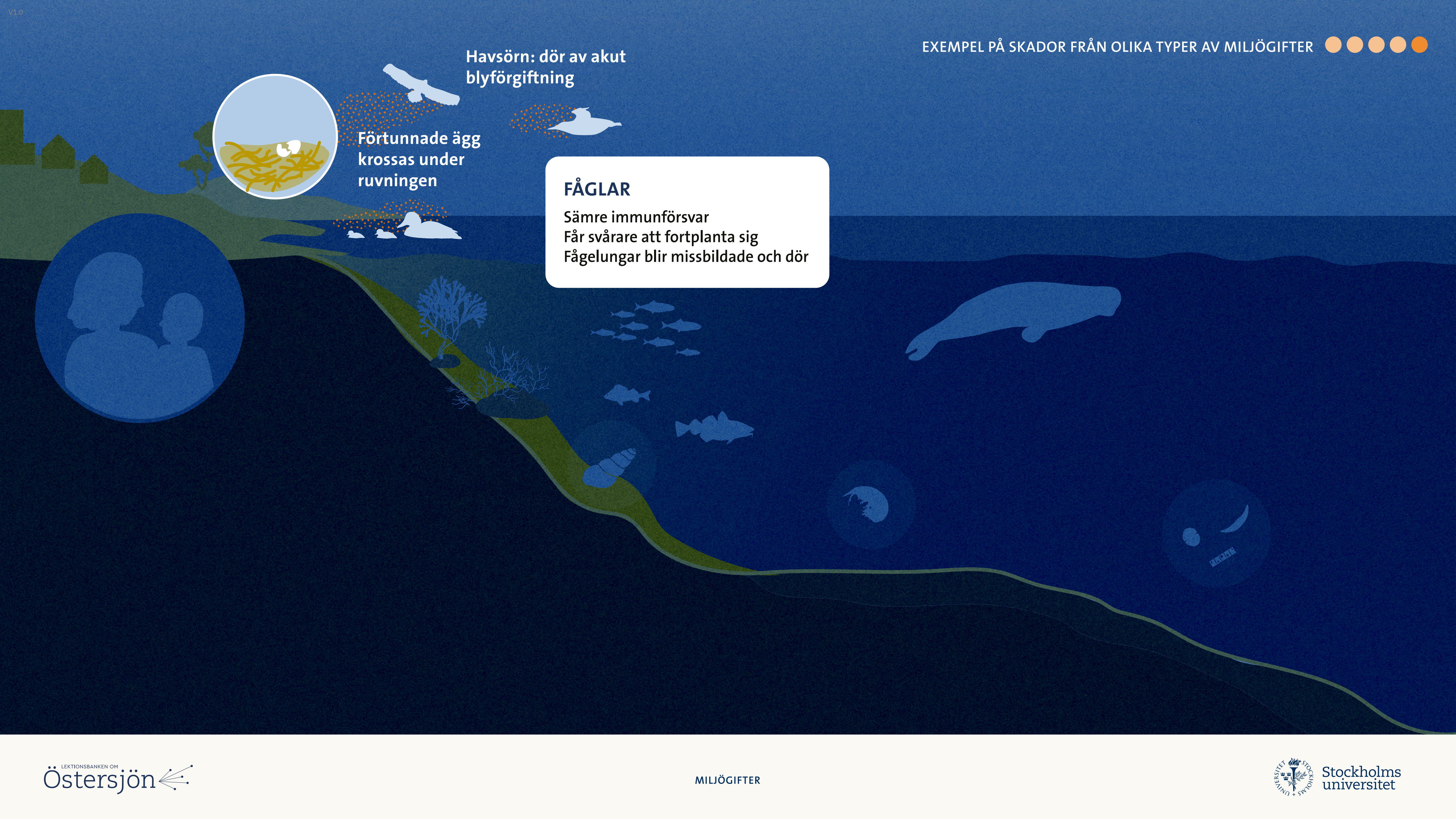
Hämmad fotosyntes
Växer sämre

SNÄCKOR

Hormonrubbningar,
blir sterila

KRÄFTDJUR

Sämre immunförsvar
Hormonrubbningar
Kan inte ömsa skal
Får svårare att fortplanta sig

Havsörn: dör av akut
blyförgiftning

Förtunnade ägg
krossas under
ruvningen

FÅGLAR

Sämre immunförsvar
Får svårare att fortplanta sig
Fågelungar blir missbildade och dör

Historiska punktutsläpp

Förr släpptes stora mängder ut av ett begränsat antal ämnen från ett fåtal källor.

Nu: Diffusa utsläpp av många fler ämnen

Nu släpps mindre mängder av oöverskådligt många ämnen ut, från en mängd olika källor.

Miljöövervakning ger ovärderliga data

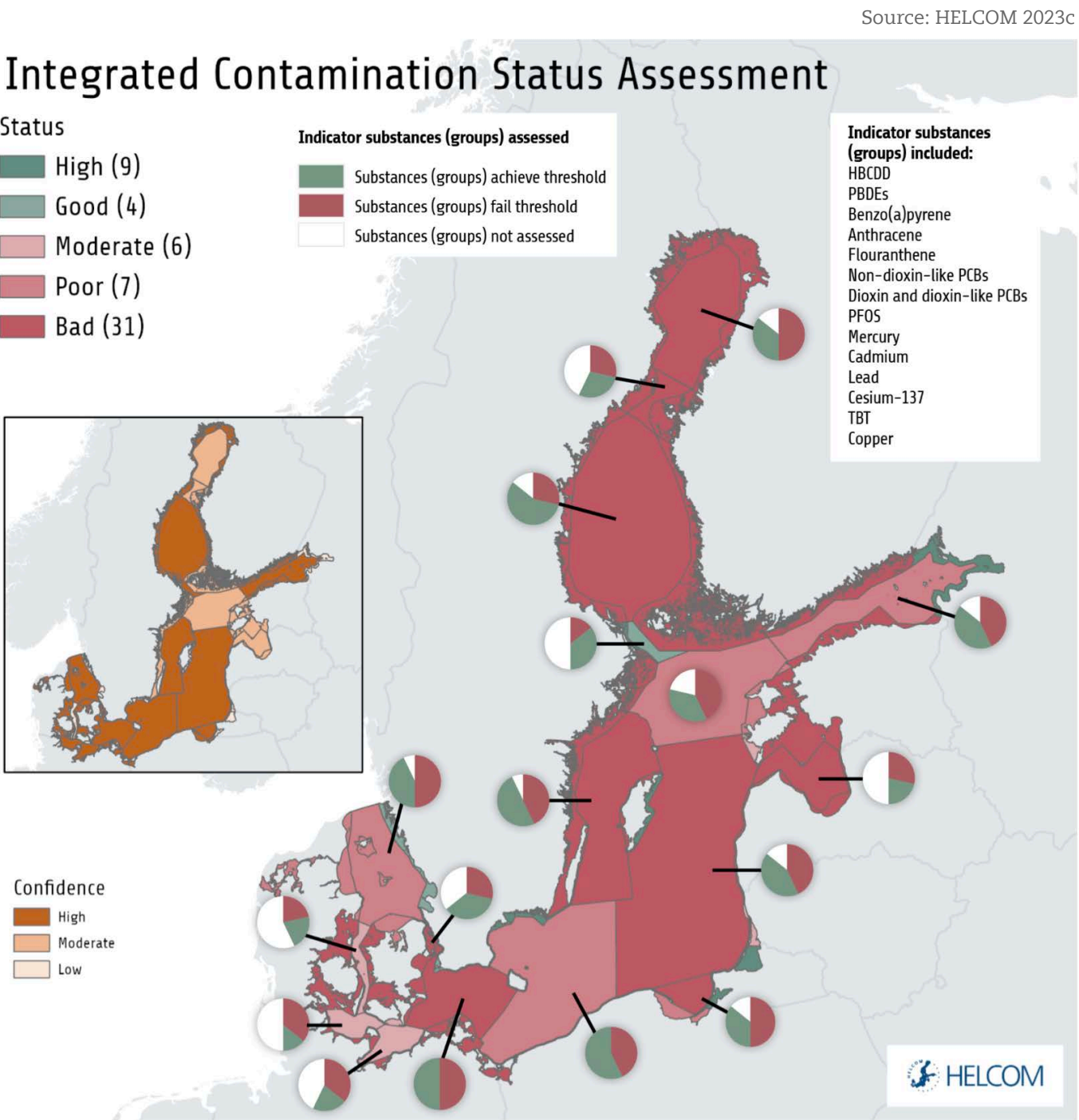
Foto: Brita Sundelin

Vitmärsla
– miljöindikator

Foto: Åsa Peterson

Miljöprovbanken

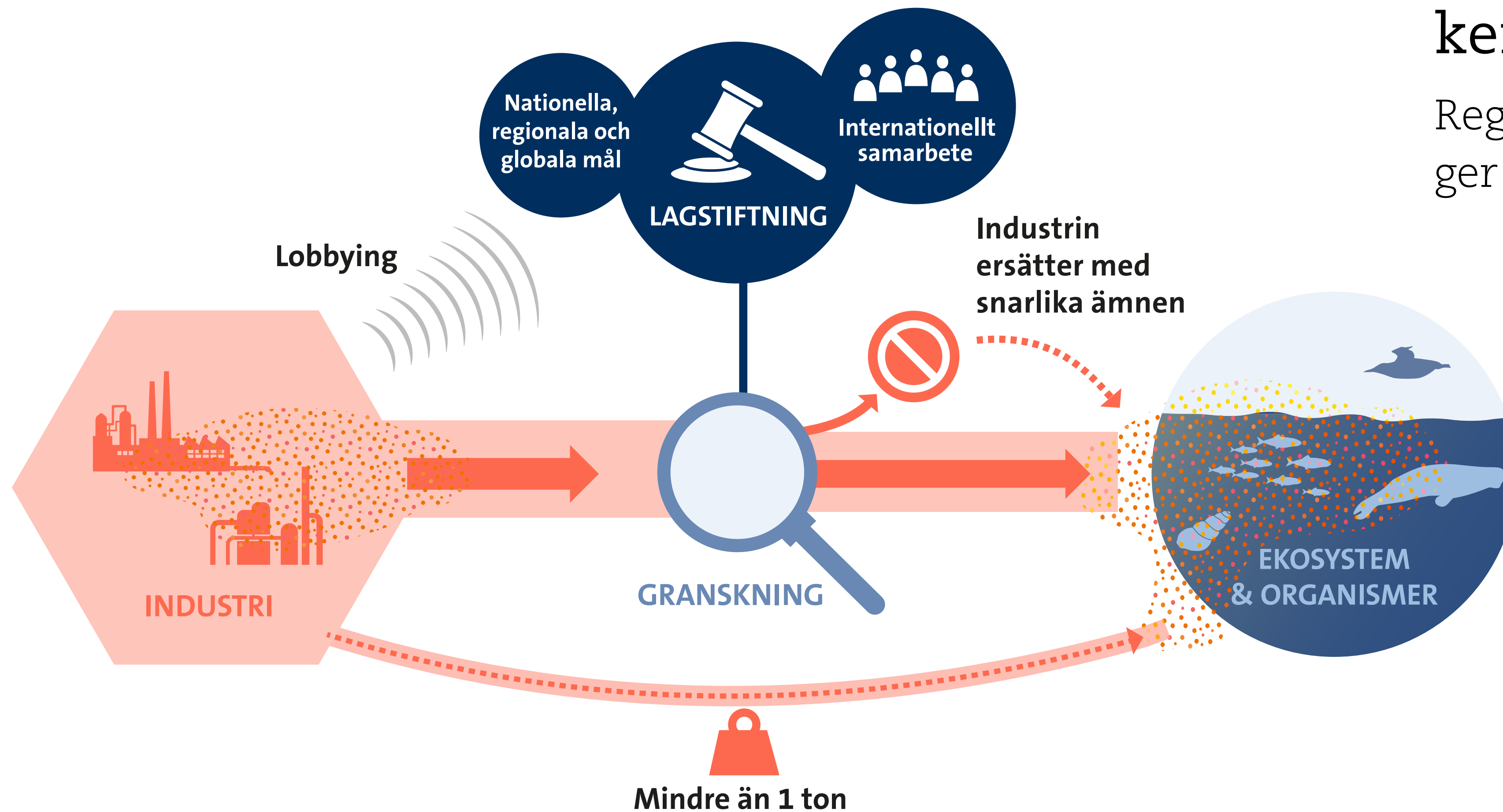
Långt ifrån ”god miljöstatus”

Bara en liten del av alla potentiellt skadliga ämnen i Östersjön är kända.

Svårt hinna förebygga kemikalierisker

Regleringen av farliga ämnen ger inte ett heltäckande skydd

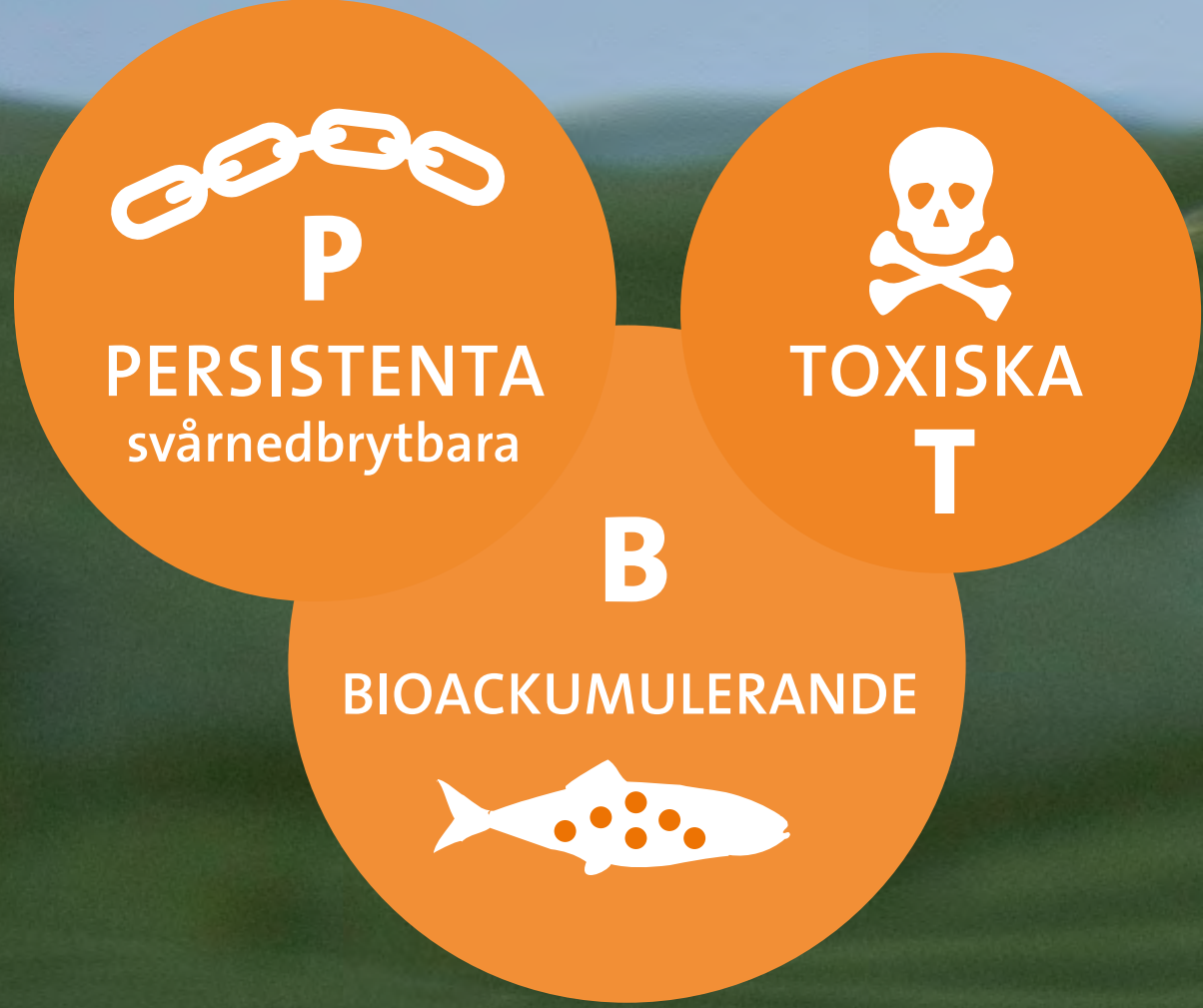

Begränsa redan från början

Lagstiftning viktigaste verktyget

Miljögifter i Östersjön

EGENSKAPER

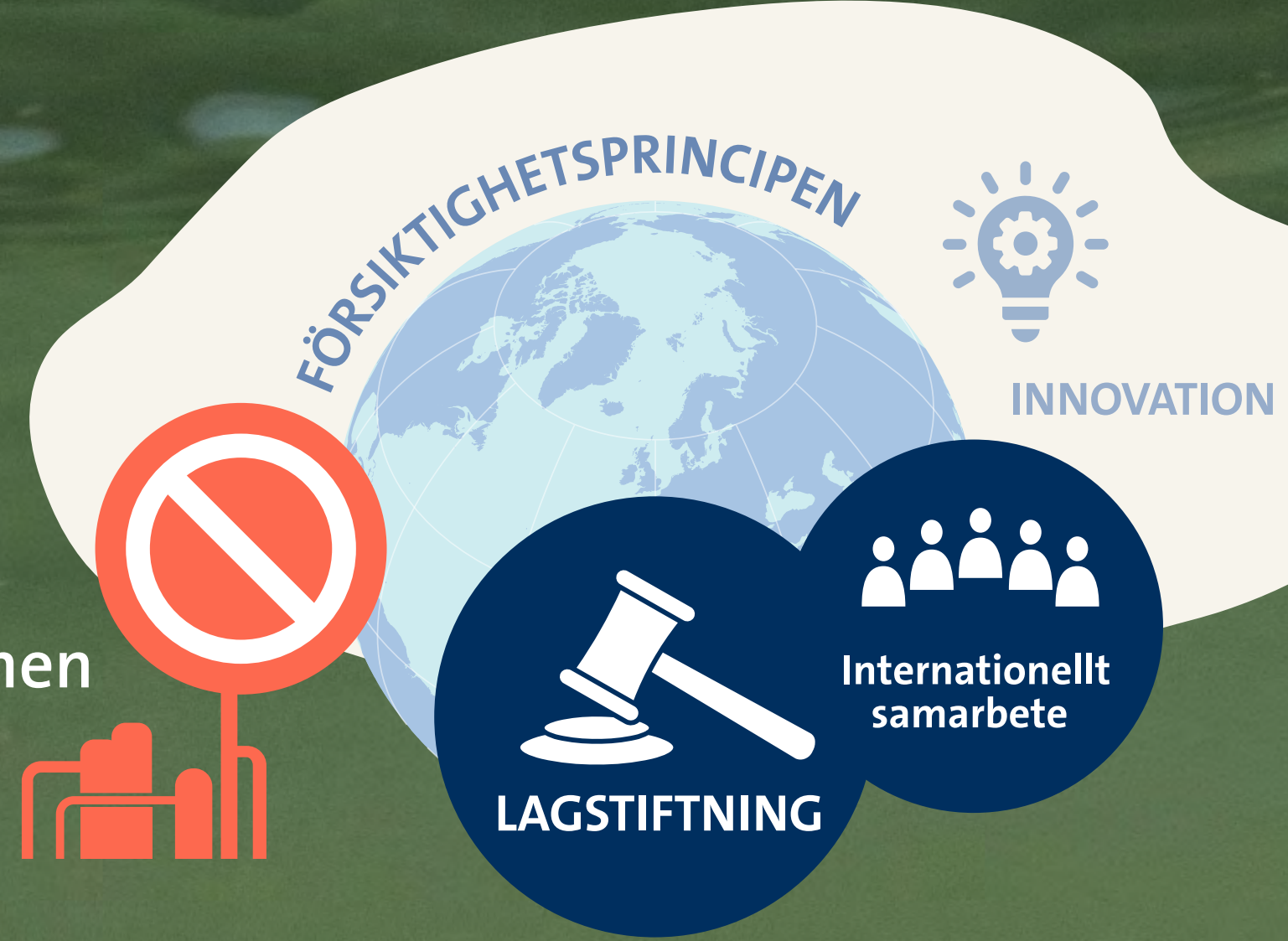

EFFEKTER

MÅNGA NYA,
OKÄNDA GIFTER

Stryp
produktionen
av farliga ämnen

VÄGEN FRAMÅT

Bildspelet är en del av **Lektionsbanken om Östersjön**, från Stockholms universitets Östersjöcentrum. I lektionsbanken finns också ett tillhörande faktaunderlag, och övningar för eleverna. Allt material är fritt att använda i din undervisning, så länge du anger källan.

Du hittar allt material på **su.se/lektionsbanken-om-ostersjon/**

Grafisk form: Azote
Illustrationer och grafik där ej annat angivet: Azote och Östersjöcentrum

Med finansiering av Formas